

14. Euroopan unioni

Euroopan unionia koskevien asiakirjojen julkisuus ja julkisuuden arviointi määräytyy sen mukaan, onko kyseessä unionille toimitettu kansallinen asiakirja vai Suomen viranomaisen hallussa oleva EU-asiakirja.

EU-julkisuus pystyy syrjäyttämään Suomen kansallisen julkisuuden, kun jäsenvaltion tai yksityisen EU:n toimielimelle antama kansallinen asiakirja ei ole enää suomalaisen viranomaisen hallussa. Julkisuutta rajoittaa lisäksi lojaliteettivelvollisuus EU:ssa. Ei-julkisesta kansallisesta asiakirjasta ei tule EU:ssa julkista, koska asiakirjaa ei saa luovuttaa eteenpäin ilman kolmannen osapuolen lupaa.

Kuitenkin kansallista julkisuuslainsäädäntöä sovelletaan EU-asiakirjaan Suomessa, koska jäsenvaltioiden viranomaisten asiakirjojen julkisuuden yleinen sääntely ei kuulu EU:n toimivaltaan. Tulkinta kohdistuu tällaisissa tapauksissa suomalaisen viranomaisen saamaan EU-toimielimen asiakirjaan tai asiakirjaan, jonka Suomen viranomaisen on saanut toiselta EU-jäsenvaltiolta EU:n toimialaan kuuluvassa asiassa.

EU-asiakirjan salassapidossa on toimittava vastaavalla tavalla kuin kansallisenkin asiakirjan kohdalla. Julkisuusarviointeihin vaikuttavat esimerkiksi yksityisyydensuoja, liikesalaisuus, valtion taloudellinen etu ja kansainväliset suhteet. Tällaisten asiakirjojen julkisuusharkintaan vaikuttavat myös luottamuksellisuus ja yleinen lojaliteettiperiaate. Asiakirjojen julkistamisessa on otettava huomioon EU-toimielimen tai toisen valtion viranomaisen toivomus salassapidosta. Julkisuus ei saisi aiheuttaa vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai yhteistyömahdollisuuksille.

EU:n toimielimen suomalaiselle viranomaiselle antaman toimeksiannon julkisuuden kohdalla on arvioitava toiminnan yhteys EU:lle yksinomaan kuuluvaan toimivaltaan ja sen käyttämiseen sekä toisaalta toiminnan rahoittamiseen.

Toista EU-maata koskeva tieto. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö oli oikeus poistaa luovuttamastaan EU-kokousmuistioista kohdat, joissa oli selostettu muidenkin kuin Suomen valtion kanta tietopyynnön kohteena olleeseen asiaan. Kyse oli ollut ministeriön laatimasta ja *Eurodoc*-rekisteriin kirjatusta Euroopan Unionin neuvoston sosiaaliasiain työryhmän kokousraportista. Ehdotusta käsittelevässä kokousmuistiossa oli esitetty kokoukseen osallistuneiden suomalaisten virkamiesten käsitys muiden jäsenvaltioiden edustajien esittämistä näkemyksistä. Ministeriöllä ei ollut mahdollisuutta kysyä kaikilta tahoilta lupaa tietojen luovuttamiselle. (KHO 2606/17.10.2000)

Komissiolle toimitettu ilmoitus. Työvoima- ja elinkeinoministeriö ei voinut salata Euroopan Sosiaalirahaston tukia koskevia takaisinperintäpäätöksiä sillä perusteella, että niitä koskevat ns. epäsäännönmukaisuusilmoitukset olisivat EU-komission asetuksen perusteella Suomessa salassa pidettäviä. Kyseisellä komission asetuksella ei säädellä mainittujen tietojen julkisuudesta niitä luovuttaneessa jäsenvaltiossa. Komissiolle toimitetut ilmoitukset ovat kuitenkin julkisuuslain mukaan salassa pidettäviä asiakirjoja. (KHO 181/25.1.2002)

EU:n ympäristötuki. Komission Ahvenanmaan maakuntahallitukselle lähettämät Ahvenanmaan ympäristötukea koskevat asiakirjat eivät olleet salassa pidettäviä. Komissio ei ollut edellyttänyt Suomelta asian luottamuksellista käsittelyä. Asiakirjat eivät myöskään sisältäneet tietoja, joiden antamisesta EU:n toimielimen on kieltäydyttävä tiedonsaantioikeutta koskevien käytäntöjen pohjalta. (KHO 1526/16.6.1997)